

Corossacz, Josipa Gorupa in Josipa Premroua – v kronološkem zaporedju. V drugem delu se osredotoča na literarne in kulturne stike: starejše obdobje, devetnajsto in dvajseto stoletje, pozabljeno pričevanje Janeza Trdine o otoku Krku iz leta 1859.

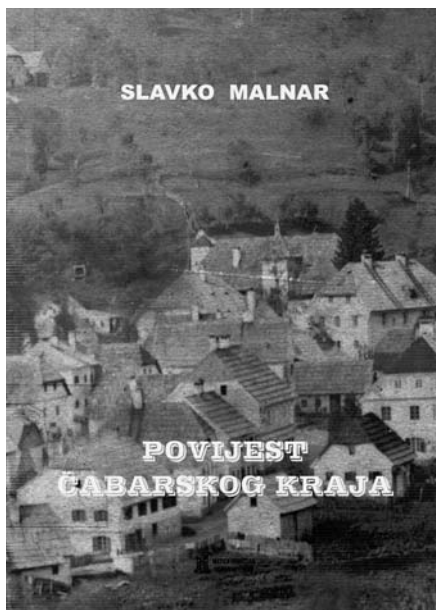
Avtor nas že v uvodu opozarja, da je kljub vsej pestrosti stikov, ki so potekala skozi stoletja, pričujoča tematika še vedno premalo raziskana in primerno predstavljena ter da je pred nami še vedno *terra incognita*. Kot je zapisal, se mu je, potem ko se je najprej nekoliko intenzivneje ukvarjal s Trdinovim delom, zadelo čudno, da se vprašanj večstoletnih

hrvaško-slovenskih kulturnih stikov že v preteklosti ni natančneje raziskovalo in da se je o tej temi tako malo pisalo. Lukežičevo delo temelji na pregledu predhodno objavljene slovenske in hrvaške literature, analizi arhivskih virov, predvsem starih matičnih knjig, shranjenih v reškem Državnem arhivu, drugih dostopnih arhivskih virov, kot so npr. registracije trgovcev in lastnikov ladij ter osebne zapuščine. Obsežna monografija dr. Irvina Lukežiča, rednega profesorja na reški Filozofski fakulteti vsebuje še povzetka v slovenščini in italijanščini, literaturo, ki vključuje znanstvena in strokovna dela, časopisne članke, periodiko, arhivske

materiale, leksikone ter kazali osebnih imen in krajev. Indeks slikovnih prilog ponazarja, da je poleg izredno zanimive zgodovinsko-literarne deskripcije knjiga popestrjena s številnimi dokumentarnimi ilustracijami, fotografijami in reprodukcijami dokumentov.

Knjigo lahko označimo kot pomemben prispevek k poznavanju slovenskega izseljenstva, slovensko-hrvaških stikov, Slovencev na Hrvaškem, hkrati pa je *Fluminensia Slovenica* še ena ponazoritev večkulturne in večjezikovne podobe Reke, kot se je skozi stoletja obdržala do današnjih dni.

SLAVKO MALNAR: Povijest čabarskog kraja; Matica hrvatska Ogranak u Čabru, Grad Čabar, 2007, 347 str.

Konec leta 2007 je v mali obmejni občini Čabar v severozahodnem delu Gorskega Kotorja na Hrvaškem izšla vsebinsko in po opremi bogata knjiga z naslovom *Povijest čabarskog kraja*. V njej je domačin, ljubiteljski zgodovinar, jezikoslovec, pisatelj in pesnik Slavko Malnar iz Trstja (Tršće) zbral in obdelal množico informacij iz zgodovine tega relativno majhnega in od drugih centrov loče-

nega območja. Avtor se s pisanjem in z raziskovanjem zgodovine ukvarja od leta 1992. Med drugim je pri isti založbi izdal še dve pomembni knjigi: leta 2001 *Prezimana u čabarskom kraju kroz stoljeća 1488–1997*; *Povijesna antropomija*, v kateri je raziskal izvor priseljenec v zadnjih petih stoletjih, in *Pamejnek* – knjigo s slovarjem domačega narečja, v kateri je zbral preko 7.500 narečnih besed; knjigo je konec leta 2007 predstavil tudi na ZRC SAZU v Ljubljani.

V knjigi *Povijest čabarskog kraja* avtor obravnava zgodovino ozemlja sedanje (mestne) občine Čabar, ki je bila v vsej svoji dokumentirani zgodovini močno povezana s Kranjsko in slovenskimi sosedi. Zgodovino ozemlja začena z najstarejšimi domnevmi o njeni posebitvi ter ugotovitvami o sledih ljudstev pred Rimljani ter opisi ostankov iz rimske dobe. Najstarejše upravno središče obravnavanega območja je bilo naselje Gerovo, sosed starejše župnije Osilnica na slovenski strani ter skupaj z njo nekoč del kočevskega gospostva. Za Slovence je posebno zanimivo poglavje o prvih zabeleženih prebivalcih, v katerem izvemo, da so bili priimki poleg kočevskega večinoma slovenskega izvora. Večina prvih zapisanih priimkov v 15. in 16. stoletju

je bila povezana z zaledjem na kranjski strani in so se na tem ozemlju kljub težavnemu preživljanju ohranila vse do današnjih dni – med njimi Malnar, Čop in Kvaternik.

Zelo zanimiva je zgodba o razvoju železarstva, ki se pričena že v 15. stoletju v župi Osilnica ter se razveta sredi 17. stoletja v Čabru. Tam je Peter Zrinjski zgradil železarski obrat, vanj preselil upravni center in takrat območje tudi dokončno priključil Hrvaški. Po njegovi usmrtni sta si železarno precej časa podajali Ogrska in Avstrijska gospodarska komora. Številni dokumenti, ki jih je avtor raziskal in govorijo o življenju na tem ozemlju, pa se nahajajo v idrijski enoti Zgodovinskega arhiva Ljubljana, saj je idrijski rudnik upravljal železarno do njenega konca v 18. stoletju. Našteti so fevdalni lastniki območja v zadnjih štirih stoletjih, njegov cerkveni ustroj, politično in društveno življenje, posebno poglavje pa je posvečeno načinu preživljanja in iskanju zaslužka ter gospodarskemu razvoju. Avtor s pomočjo virov iz obeh sosednjih držav spretno spleta zgodbe tudi na podlagi osebnih izkušenj, ki presegajo marsikdaj tudi v strokovni literaturi strogo vzdrževano državno mejo, in s knjigo ustvarja bogato zakladnico

* Mag. Marko Smole, univ. dipl. inž. elektr., 1210 Ljubljana - Šentvid, Stanežiče 34b. E-naslov: marko.smole@ibe.si

co podatkov za prihodnje raziskovalce z obeh strani Čabranke.

Zadnje poglavje v knjigi je avtor namenil tragičnemu dogajanju med drugo svetovno vojno, ko je območje pod italijanskim fašizmom, skupaj s sosednjo osilniško občino na slovenski strani, utrpelo tolikšne človeške in materialne izgube, da si nikoli več ni povsem opomoglo. V taborišču je bilo samo s čabranskega območja odgnanih skoraj štiri tisoč ljudi – polovica od uradnega števila prebivalstva. Polovica internirancev se ni nikoli vrnila, požganih je bilo 60 naselij, le deset jih je konec vojne doživelo vsaj delno nepožganih ...

Slavko Malnar je s pisanjem zgodovine o krajih, od koder izhaja tudi sam, opravil veliko delo. Kljub domnevemu pomanjkanju virov mu je uspelo – prvič v tolikšnem obsegu – obdelati množico v

slovenskih in hrvaških arhivih in knjižnicah dostopnega gradiva in tako popraviti krivico, ki jo je tudi v strokovni literaturi s posploševanjem njegove zgodovine doživljalo čabransko območje. Avtor v knjigi navaja dolg spisek uporabljene literature in virov, ki jih tudi zaradi dobrega poznavanja življenja v teh krajih v besedilu smiselno uporablja, komentira in nadgrajuje.

Obširno delo je do sedaj najzahtevnejši in vse pohvale vreden projekt male čabranske podružnice Matice hrvatske z urednikom Ivico Janešem. Za knjigo je avtor 20. marca 2008 prejel tudi najvišje literarno priznanje, ki ga *Novi list* in *Goranski Novi list* podeljujeta za dela o Gorskem Kotarju – nagrado Gorančica 2007. Posebna vrednost knjige je z etnološkega vidika poleg opisa zgodovinskega dogajanja, gospodarskih dejavnosti

in načinov preživljanja prebivalstva tudi obsežno slikovno gradivo, od starih dokumentov do fotografij naselij in njihovih prebivalcev. Najstarejša fotografija je iz sedemdesetih let 19. stoletja.

Vsekakor dragocen prispevek avtorja k poznavanju tega v marsikateri glavi malce oddaljenega, v resnici pa domačega in zanimivega območja – dežele »Pitra Kljepca«, ki je trenutno prvič v znani zgodovini resnično razdeljeno – s shengensko mejo. Osebo upam, da bo knjiga pripomogla k temu, da se obravnava ozemlje s svojimi posebnostmi v prihodnje večkrat pojavi kot predmet etnoloških, jezikoslovnih ali drugih znanstvenih raziskav. Pri tem imajo strokovnjaki s slovenske strani precej prednosti pred hrvaškimi kolegi, saj domače narečje zaradi njegovega porekla dosti lažje razumejo.

NINA VODOPIVEC: Labirinti postsocializma: Socialni spomin tekstilnih delavk in delavcev

ISH publikacije (Zbirka Documenta; 16), Ljubljana 2007, 224 str.

V knjižni zbirki Documenta, ki jo izdaja Fakulteta za podiplomski študij ISH, je leta 2007 izšla knjiga etnologinje in

kulturne antropologinje Nine Vodopivec *Labirinti postsocializma: Socialni spomin tekstilnih delavk in delavcev*. V njej avtorica raziskuje delavke in delavce slovenske tekstilne industrije v obdobju po letu 1991. Osredotočila se je zlasti na raziskovanje njihovega socialnega spomina: njen namen je bil ugotoviti, kakšne pomeni tekstilni delavci pripisujejo socialistični preteklosti, kako se pomeni oblikujejo v sodobnosti in kako zgodbe o preteklosti povezujejo ljudi in ustvarjajo ideje o skupnem spominu. Prelomne politične in družbene okoliščine so ji pri tem predstavljale nekakšen kontekstualni okvir, v katerega so postavljeni posamezniki, s katerimi se je ukvarjala, in v katerem so se oblikovali njihovi spomini. V ta namen je intervjuvala tako tekstilne delavce kot nekdanje direktorje in nove menedžerje, upokojene in še aktivne delavce v tekstilni industriji, njihove družinske člane in ljudi, ki so živeli ob njih. Glavnino terenskega dela je opravila v

Litiji, zlasti med zaposlenimi v litijski predilnici.

Odločitev avtorice, da med litijske tekstilne delavce ne bo prihajala kot »vzvišena« ljujbljanska raziskovalka, ampak tako rekoč kot njihova sodelavka, me je močno prevzela. Presodila je, da se bo v tematiko dovolj globoko lahko potopila le, če se bo nekako pomešala mednje, jih opazovala, poslušala, sledila njihovi verbalni in neverbalni govorici, se učila njihovih veščin in ob tem pronicljivo brskala po njihovih spomilih in razvozlavala mehanizme, ki jih sprožajo, in situacije, ki jih opredeljujejo. V ta namen se je začasno zaposlila v Predilnici Litija in z delavci nekaj mesecev skupaj preživljala osemurne delavnike. Del terenskega dela je opravila tudi med delavci MTT-ja, Laboda iz Idrije, Laboda iz Novega mesta, Vir-a in Motvoza iz Grosupljega.

Rezultat njenih raziskav je besedilo, v katerem si sledijo poglavja Reprezentiranje tekstilne industrije v socializmu in

* Dr. Jerneja Ferlež, univ. dipl. etnol. in bibl., bibliotekarka, Univerzitetna knjižnica Maribor, 2000 Maribor, Gospejina 10. E-naslov: jerneja.hederih@uni-mb.si